

Cziglányi Zsolt

Az Ószövetség története

META
KÖNYVEK

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ: A KÖNYV TÖRTÉNETE

I. AZ ÓSZÖVETSÉG MINT KÖNYVGYŰJTEMÉNY	13
1. Az Ószövetség könyvei	14
2. Nevezetes bibliák (Szövegformák, szövegtanúk, fordítások)	18
2. 1. A héber szöveg	19
2. 2. Görög fordítások	20
2. 3. Arám és szír fordítások	22
2. 4. Latin fordítások	23
2. 5. Egyéb fordítások	24
2. 6. Magyar fordítások	25
2. 7. Kritikai kiadások	27
II. A SZENTÍRÁS MINT AZ EGYHÁZ KÖNYVE	30
1. Mit jelent az Egyház számára a Biblia?	30
1. 1. Kinyilatkoztatás és Szentírás	30
1. 1. 1. A kinyilatkoztatás természete	30
1. 1. 2. A Szentírás mint a kinyilatkoztatás áthagyományozása	31
1. 2. A Szentírás könyvei szentek és kánoniak	33
1. 2. 1. Ami a Bibliába bekerült: az ószövetségi kánon története	33
1. 2. 2. Ami az Ószövetségből kimaradt: az apokrifek	39
1. 3. A Szentírás könyvei sugalmazottak	41
1. 4. Az Ó- és az Újszövetség kapcsolata	45
1. 5. A Szentírás szerepe a teológiában	46
1. 5. 1. A szentírástudomány segédtudományai	47
2. A Biblia olvasásának története	48
2. 1. A judaizmus írásmagyarázata	49
2. 1. 1. A rabbinikus exegézis	49
2. 1. 2. A peser	51
2. 1. 3. Filón exegézise	52
2. 2. Az Újszövetség írásmagyarázata	54
2. 3. Az apologéták Szentírás-teológiája	56
2. 4. Az allegorikus exegézis kiteljesedése	58
2. 5. Lépések a realizmus felé	63

2. 6. Az ókor vége, a középkor kezdete	65
2. 7. A skolasztika	67
2. 8. A reformáció írásmagyarázata	69
2. 9. Bibliakritika a 19. század végéig	71
2. 10. A formakritikai exegézis	79
2. 11. Az egzisztenciális exegézis	82
2. 11. 1. A megismerés természetének újragondolása	82
2. 11. 2. Karl Barth	83
2. 11. 3. Rudolf Bultmann	84
2. 12. Vissza a szöveghez: a jelenkor exegézise	86
III. AZ ÓSZÖVETSÉG TÁRSADALMI ÉS TÖRTÉNETI KERETEI	93
1. Az Ószövetség társadalmi keretei	93
2. Az Ószövetség történeti-földrajzi keretei	98
2. 1. Az ókori világ	98
2. 2. A Közel-Kelet első dinasztikus kultúrái	99
2. 3. A hatalmi viszonyok átrendeződése a Kr. e. 2. évezred fordulóján	102
2. 4. A 18–16. század	103
2. 5. 15–14. század	106
2. 6. Sorsdöntő változások a 13. században	107
2. 7. A szír–palesztin térség földrajza	108
2. 8. A szír–palesztin térség népei a Kr. e. 13. században	110

MÁSODIK RÉSZ: A KÖNYVEK TÖRTÉNETE

I. IZRAEL TÖRTÉNETÍRÁSA	117
1. Az ószövetségi történetírás	117
1. 1. Az Ószövetség történeti könyvei	117
1. 2. Az ószövetségi történetírás a modern történetírás tükrében	117
1. 3. Az ószövetségi történetírás jellege	121
1. 4. Az Ószövetség korszakai	122
2. A Pentateuchus	128
2. 1. A Pentateuchus neve, beosztása	128
2. 2. A Pentateuchus jelentősége a zsidóság és a kereszténység számára	130
2. 3. A Pentateuchus kutatásának története	130
2. 3. 1. Megfigyelések	130
2. 3. 2. A párhuzamos források elmélete	133
2. 3. 3. A dokumentumelmélet megkérdőjelezése	135

2. 3. 4. A Pentateuchus a mai kutatásban	139
2. 4. Szövegtípusok a Pentateuchusban	142
2. 4. 1. A papi szövegek	143
2. 4. 2. A nem-papi szövegek	144
2. 4. 3. A szövegtípusok és a szerkesztés kapcsolata	148
2. 5. A Pentateuchus részei	149
2. 5. 1. Az őstörténet (Gen 1–11)	149
2. 5. 2. A pátriárkák (Gen 12–50)	159
2. 5. 3. Kivonulás Egyiptomból (Ex 1,1–15,21)	170
2. 5. 4. A Sínai-perikópa és a kapcsolódó törvények	177
2. 5. 5. A pusztai vándorlás	185
2. 5. 6. A Deuteronomium	192
3. A Deuteronomisztikus Történeti Mű	203
3. 1. A DTM mint irodalmi egység	203
3. 1. 1. Elnevezése, témája	203
3. 1. 2. A DTM kutatástörténete	206
3. 1. 3. A DTM kialakulása és gondolatvilága	209
3. 2. Józsué könyve	212
3. 3. Bírák könyve	219
3. 4. Sámuel könyve	225
3. 5. Királyok könyve	232
II. A KIRÁLYSÁG ÉS A FOGSÁG KORÁNAK IRODALMA	240
1. A két királyság kora	240
1. 1. Júda és Izrael története a 9. század végéig	240
1. 1. 1. A kettészakadás és annak következményei	241
1. 1. 2. A testvérháborúk időszaka	242
1. 1. 3. Az Omri-dinasztia kora	244
1. 1. 4. Jehu puccsa és az arám fennhatóság időszaka	245
1. 2. A prófétaság Izraelben	246
2. A 8. század prófétái	256
2. 1. A két királyság utolsó aranykora	256
2. 2. Ámosz	257
2. 3. Az asszír hódítás kora, Szamaria bukása	263
2. 4. Ozeás	265
2. 5. Júda az asszír hódítás korában	270
2. 6. Mikeás	271
2. 7. A 8. századi Izajás (Iz 1–39)	274
3. A 7. század prófétái	283

3. 1. Az asszír uralom fénykora és hanyatlása	283
3. 2. Náhúm	284
3. 3. Jozija uralma és a deuteronomista reform	286
3. 4. Szofoniás	288
3. 5. AsszírIA bukása, az Újbabiloni Birodalom felemelkedése	290
3. 6. Habakuk	291
3. 7. Júda végnapjai	293
3. 8. Jeremiás	295
4. A babiloni fogság kora	303
4. 1. A hit válsága és a közösség újjászervezése	303
4. 2. Abdiás	305
4. 3. Ezekiel	306
4. 4. Izajás 40–66	314
III. A PERZSA KOR IRODALMA	321
1. A zsidó közösség útkeresése az ezdrási reformokig	321
1. 1. Hazatérés a fogságból, a templom újjáépítése	322
1. 2. Aggeus	324
1. 3. Zakariás 1–8	327
1. 4. Malakiás	331
2. A Krónikás Történeti Mű	335
2. 1. Júda a perzsa korban	335
2. 1. 1. Nehemiás és Ezdrás tevékenysége	337
2. 1. 2. A judaizmus kezdete	339
2. 1. 3. Elefantine és a szamaritánusok	340
2. 2. A Krónikás Történeti Mű kérdése	342
2. 3. A Krónikák könyve	343
2. 4. Ezdrás–Nehemiás könyve	348
3. Költői gyűjtemények	352
3. 1. A héber verselés	352
3. 2. Zsoltárok könyve	353
3. 3. Siralmak könyve	367
3. 4. A bölcsességi irodalom	370
3. 5. Példabeszédek könyve	374
3. 6. Jób könyve	379
3. 7. Énekek éneke	385
4. Novellairodalom	389
4. 1. Rut könyve	389
4. 2. Eszter könyve	392

4. 3. Tóbiás könyve	397
4. 4. Jónás könyve	399
IV. A HELLENISTA KOR IRODALMA	404
1. A hellenizmus terjedése a Közel-Keleten	404
1. 1. A Perzsa Birodalom bukása és a hellenista birodalmak kialakulása	404
1. 2. A hellenizmus mint vallási és kulturális kihívás	406
2. Zsidó gondolkodás a hellenista korban	407
2. 1. Prédikátor könyve	408
2. 2. Jézus Sirák fia könyve	412
2. 3. Báruk könyve	416
3. Eszkatológikus irodalom	418
3. 1. Eszkatológia, apokaliptika, messiásvárás	418
3. 2. Joel könyve	422
3. 3. Zakariás 9–14	425
4. A makkabeusi kor	428
4. 1. A vallásüldözés és a makkabeusi háborúk	428
4. 2. Dániel könyve	431
5. A Hasmoneus-kor	438
5. 1. A Hasmoneus-kor története	438
5. 2. Makkabeusok 1. könyve	440
5. 3. Makkabeusok 2. könyve	444
5. 4. Judit könyve	447
6. Bölcsesség könyve	452
FORRÁSAJÁNLÓ	457